

**Zpráva dle ustanovení § 24 odst. 1 písm. b)
zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších
předpisů (dále též „zákon o veřejném ochránci práv“)
o jednotlivých věcech, v nichž nebylo dosaženo dostatečných opatření
k nápravě ani postupem podle § 20**

V této zprávě informuji Poslaneckou sněmovnu Parlamentu České republiky o případech, kde se mi nepodařilo dosáhnout dostatečného zjednáání nápravy ani cestou vyrozumění nadřízeného úřadu či vlády nebo informováním veřejnosti o zjištěních ze šetření.

**Policie ČR nevrátila věc, která jí byla vydána na základě výzvy
(spis. zn. 5069/2014/VOP/MK)**

Stěžovatel ve svém podnětu požádal o prošetření postupu Policie České republiky, obvodní oddělení Nýřany (dále též jen „policie“). Ta mu nevrátila měděné vodiče, které jí na základě výzvy podle zákona o Policii České republiky vydal.

Policie vyzvala stěžovatele k vydání cca 22 metrů měděných vodičů, které dle svého vyjádření vezl do sběrný. Výzvě vyhověl a vodiče policii vydal. Následným šetřením se však neprokázalo, že by stěžovatel vodiče odcizil, nebylo s ním vedeno ani správní, ani trestní řízení. Stěžovatel žádal vrácení vodičů, ale protože policii neprokázal jejich vlastnictví (nepodařilo se prokázat, že je nabyt tak, jak policii tvrdil), policie situaci vyhodnotila jako nález. „Nalezené“ vodiče předala na příslušný městský úřad.

V rámci šetření jsem konstatovala, že vodiče (vydaná věc) měly být stěžovateli vráceny. Dospěla jsem k závěru, že poté, co se sice nepodařilo prokázat, že vodiče jsou stěžovatelovým vlastnictvím, ale současně se v žádném řízení nepodařilo prokázat, že by se jich zmocnil protiprávním jednáním, a nepřihlásil se o ně nikdo jiný, neměla policie s vodiči nakládat jako s nálezem, ale měla je vrátit tomu, kdo je vydal.

Ředitel Krajského ředitelství policie Plzeňského kraje se s mým názorem neztotožnil, vydala jsem proto následně závěrečné stanovisko.

Současná právní úprava už jasně stanoví, že **pokud není věc prohlášena za propadlou nebo zabranou, musí být bez průtahů vrácena tomu, kdo ji vydal, nebo komu byla odňata**. Vzhledem k tomu, že opakování obdobného pochybení je

tím do budoucna vyloučeno, požadovala jsem po policii jako opatření k nápravě pouze omluvu stěžovateli za chybný postup.

Jelikož se mi nepodařilo dosáhnout této nápravy ani poté, kdy jsem vyrozuměla policejního prezidenta, informuji Poslaneckou sněmovnu Parlamentu České republiky.

Policie ČR vynucovala vyjádření se k oznámení o přestupku (spis. zn. 5656/2014/VOP/MK)

Obrátil se na mě stěžovatel, který napadal postup Policie České republiky (dále též jen „policie“) v rámci dopravně bezpečnostní akce. Stěžovatel byl přistižen, když **přecházel vozovku v blízkosti přechodu pro chodce, avšak mimo něj, a to v době, kdy pro chodce svítil signál „volno“** (procházel mezi vozidly stojícími na signál „stůj!“). Na výzvu policisty prokázal občanským průkazem svou totožnost a policista mu nabídl možnost vyřídit věc v blokovém řízení s pokutou 100 Kč. S tím stěžovatel nesouhlasil a policista ho vyzval, aby jej následoval ke služebnímu vozidlu.

Po ujití cca 100 metrů se stěžovatel zeptal, jak dlouho ještě půjdou, a policista měl odpovědět, že asi 10 minut. To stěžovatel odmítl. Policista přesto trval na tom, že s ním stěžovatel musí pokračovat, aby byla věc dořešena. **Dořešením věci přitom myslel umožnit stěžovateli se k oznámení o přestupku vyjádřit.** Kvůli vzrůstajícímu pasivnímu odporu stěžovatele, který odmítl pokračovat v chůzi, přistoupili policisté nejprve k výzvám s užitím slov „jménem zákona“ a posléze i k použití donucovacích prostředků. Přitom došlo k újmě na zdraví stěžovatele.

Ve věci jsem zahájila šetření a dospěla k přesvědčení, že příslušníci Policie ČR se dopustili pochybení spočívajícího v nezákonném použití výzvy a donucovacích prostředků. **Policisté ve své podstatě i donucovacími prostředky nutili stěžovatele využít jeho právo vyjádřit se** k oznámení o přestupku, přestože to není jeho povinností. Pozdější vysvětlení policie, že osobní přítomnost stěžovatele u služebního vozidla vyžadovala jejich povinnost provést lustraci v evidencích, jsem ve světle dalších skutečností vyhodnotila jako neudržitelné, resp. nedostatečné. Přestupci, kteří v obdobné situaci souhlasili s blokovou pokutou, nebyli totiž následně nuceni kvůli lustraci kamkoli chodit a policisté provedli veškeré ověřování prostřednictvím příruční vysílačky. **Hodlá-li tedy policie omezovat na svobodě osoby,** které již svou totožnost prokázaly občanským průkazem (tj. zákonem předvídaným způsobem), **smí tak činit jen v souladu se zásadou přiměřenosti** podle § 11 zákona o Policii České republiky.

Na samotné lustraci, kterou požadují interní předpisy Policie ČR při každém kontaktu s osobami, však obecně neshledávám nic špatného, pokud přitom nedochází k nadbytečnému zatěžování těchto osob.

Dalšího pochybení se dopustil ředitel Krajského ředitelství policie Plzeňského kraje, který stížnost na postup policistů vyhodnotil jako nedůvodnou.

Jako opatření k nápravě jsem navrhovala zejména systémové zajištění, aby v budoucnu, pokud budou policisté při zjišťování totožnosti provádět dotazy do informačních systémů, nedocházelo k nadbytečnému a nepřiměřenému zatěžování osob.

Jelikož ředitel Krajského ředitelství policie Plzeňského kraje nerealizoval mnou navržená opatření k nápravě, využila jsem sankčního oprávnění a informovala o tomto případě policejního prezidenta. Vzhledem k tomu, že ani touto cestou nedošlo v dané věci k nápravě, informuji o této skutečnosti Poslaneckou sněmovnu Parlamentu České republiky.

Generální finanční ředitelství nerespektovalo zásadu právního státu, že se v případě nejasností zákon vykládá ve prospěch adresátů, a při aplikování zákona o podporovaných zdrojích energie zvýhodnilo stát (spis. zn. 5523/2012/VOP/JHO)

Stěžovatel, jako provozovatel malé fotovoltaické elektrárny s výkonem 28 kWp umístěné **mimo** střešní konstrukci nebo zeď budovy, žádal prošetření postupu Generálního finančního ředitelství při **aplikování zákona o podporovaných zdrojích energie**. Domníval se, že na základě výkladového stanoviska Generálního finančního ředitelství byl po něm **neoprávněně** vyžadován odvod za elektřinu vyrobenou v období 30. 5. - 31. 12. 2012. V té době totiž platilo ustanovení zákona č. 165/2012 Sb., o podporovaných zdrojích energie, které ho od odvodů osvobozovalo. V podobné situaci se mohla ocitnout i řada dalších provozovatelů malých fotovoltaických elektráren. Postup Generálního finančního ředitelství schválilo i Ministerstvo financí, na které se Generální finanční ředitelství obrátilo s žádostí o stanovisko.

Můj zástupce dospěl k závěru, že názor Generálního finančního ředitelství není správný a že problém způsobily nejasnosti právní úpravy.

Až do 25. května 2012 byli od odvodu z elektřiny ze slunečního záření osvobozeni pouze ti, kdo měli malou fotovoltaickou elektrárnu o výkonu do 30 kWp **umístěnou na střešní konstrukci nebo na zdi své budovy**. Po tomto datu začala být právní úprava nejasná kvůli novému zákonu (č. 165/2012 Sb.), jenž nabýval účinnosti po částech.

Už k 30. květnu 2012 totiž vstoupilo v účinnost jeho ustanovení, které **rozšířilo osvobození i na malé fotovoltaické elektrárny, které nejsou na střechách a stěnách budov**. Nadále však byla v účinnosti i stará užší právní úprava osvobození (zákonodárce zamýšlel původní osvobození zrušit, formálně tak však neučinil). Od 30. května 2012 tak vedle sebe existovala dvě různě široká osvobozující ustanovení.

Podle mého zástupce má právní stát povinnost co nejpřesněji formulovat ustanovení právních předpisů a neučiní-li tak, není možné, aby byl zákon vykládán v neprospěch adresátů. Povinnost aplikovat širší osvobození lze navíc dovodit i z výkladového pravidla „zákon pozdější ruší zákon předchozí“. **Od 30. května 2012 tak měli být od odvodu osvobozeni všichni provozovatelé fotovoltaických**

elektráren do 30 kWp, bez ohledu na to, kde byla elektrárna umístěna. Tento závěr ostatně vyplývá i z rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 7. listopadu 2013, sp. zn. 9 Afs 25/2013 (ačkoliv vycházel z jiné právní argumentace).

Generální finanční ředitelství ani Ministerstvo financí s názorem mého zástupce nesouhlasí a trvají na svém závěru, že postup Generálního finančního ředitelství je v souladu s právní úpravou. Protože se mému zástupci **nepodařilo dosáhnout nápravy ani medializací případu** dne 8. dubna 2015, informuji o této skutečnosti Poslaneckou sněmovnu Parlamentu České republiky.

Stavební úřad v Hostivicích opakovaně porušuje pravidla, jimiž se má řídit, a dává tím značný prostor pro nepovolenou stavební činnost (spis. zn. 8123/2012/VOP/JCZ)

Nejde o první kritiku. Už v minulosti veřejný ochránce práv (resp. bývalá zástupkyně ochránce) úřadu vytýkal, že nerespektuje lhůty pro vydání rozhodnutí a dalších úkonů v řízeních, nevede řádnou spisovou službu, nereaguje na podání a stížnosti občanů apod. **Zvláště závažný byl dodnes nedořešený případ nepovoleného navážení výkopových zemin vydávané za rekultivaci skládky v obcích Chrášťany a Chýně u Prahy.**

Ke zlepšení dosud nedošlo. Můj zástupce šetřením zjistil **pokračující špatnou praxi. Stavební úřad je nečinný a v řízeních o žádostech stavebníků dochází ke značným průtahům.** Stavebníkům chybí jakákoli právní jistota, zda, kdy a jak budou jejich záležitosti vyřízeny. To se může negativně odrážet ve zvýšené míře nepovolené stavební činnosti, jestliže jsou stavebníci kvůli nečinnosti úřadu a zároveň v důsledku např. svých povinností vyplývajících z uzavřených smluv nuceni zahajovat stavební činnost, aniž by měli patřičné povolení.

Problémy stavebního úřadu v Hostivicích se přitom netýkají jen komplikovaných stavebních řízení, ale i jednodušších staveb či stavebních úprav, což můj zástupce ilustroval na případu stěžovatele, který od roku 2012 usiloval o vydání povolení k nástavbě, stavebním úpravám stodoly a ke stavbě kůlny v obci Středokluky. Obracel se i na nadřízený Krajský úřad Středočeského kraje, ale vše dlouhodobě bez výsledku. Až intervence zástupce veřejné ochránkyně práv a místní šetření přímo na stavebním úřadě vedly k určitému posunu.

Můj zástupce šetřením potvrdil **dlouhodobě přetrvávající protiprávní nečinnost stavebního úřadu Hostivice (jmenovitě Ing. Vojtěcha Budila).** Doporučil Městskému úřadu Hostivice, stavebnímu úřadu, neprodleně dokončit a příslušným rozhodnutím uzavřít veškerá řízení vedená k daným stavbám. Krajský úřad pak žádal o důsledný dohled a přijetí opatření, která by do budoucna zamezila opakování nedostatků (chaos ve spisové agendě, absence řádných spisových přehledů apod.). Úřady přislíbily nápravu a část věcí stěžovatele byla skutečně vyřešena. Poté se však stavební úřad opět vrátil k nečinnosti, nereagování na podání a stížnosti apod.

Neprovede-li úřad opatření k nápravě, je ochránce oprávněn ve smyslu § 20 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv uvědomit veřejnost, včetně sdělení

jména a příjmení osob jednajících jménem chybujícího úřadu. V případě přetrvávající nečinnosti stavebního úřadu Hostivice jsem proto přistoupila nejen k sankci prostřednictvím medializace, ale též o této skutečnosti informuji Poslaneckou sněmovnu Parlamentu České republiky.

Ministerstvo spravedlnosti nepřijalo dostatečná opatření k vyloučení rizika vydávání nepravdivých výpisů z Rejstříku trestů (spis. zn. 5847/2012/VOP/MV)

Na základě poznatků z médií a z podání zaměstnanců institucí, které jsou kontaktními místy veřejné správy, zahájil můj předchůdce JUDr. Pavel Varvařovský v roce 2012 šetření z vlastní iniciativy ve věci ověřování údaje o rodném příjmení na žádosti o výpis z Rejstříku trestů.

Na základě novely zákona o občanských průkazech se od 1. ledna 2012 nezapíše do občanského průkazu rodné příjmení. Pracovníci kontaktních míst veřejné správy proto u žádostí o výpis z Rejstříku trestů požadovali po občanech s novými občanskými průkazy, aby rodné příjmení doložili rodným listem nebo výpisem z informačního systému evidence obyvatel. Problém se zatěžováním žadatelů byl v průběhu roku 2013 odstraněn tak, že pracovník kontaktního místa veřejné správy se souhlasem žadatele ověří údaj o jeho rodném příjmení v informačním systému evidence obyvatel.

V průběhu šetření však vyšlo najevo, že právní řád před 1. lednem 2014 rodné příjmení vůbec nedefinoval. Trestněprávní praxe chápala rodné příjmení vždy jako neměnnou konstantu, tj. jako příjmení v době narození, kdežto Ministerstvo vnitra jako příjmení uvedené na aktuálním rodném listu. Rodný list, ani občanský průkaz však neprokazují údaj o rodném příjmení občana, kterému byla povolena změna příjmení. To tedy znamená, že pracovníci kontaktních míst veřejné správy nemohli a ani nyní nemohou správnost údaje o rodném příjmení v žádosti o výpis z Rejstříku trestů spolehlivě ověřit (ani z rodných listů ani z občanských průkazů, vydaných před 1. lednem 2012).

Ředitel Rejstříku trestů ve svém vyjádření ke zprávě ochránce v roce 2013 uvedl, že při lustraci v informačním systému Rejstříku trestů je s ohledem na dříve prokázané duplicity rodných čísel optimální kombinovat údaj o rodném čísle a rodném příjmení. Nalezení jiné konstanty, která by při lustraci nahradila „rodné příjmení“, považoval za zvláště naléhavé v případě osob, které rodné číslo přiděleno nemají.

V roce 2014 ředitel Rejstříku trestů informoval o možnosti upravit lustrační algoritmy tak, aby Rejstřík trestů mohl údaj o rodném příjmení ověřit s údaji o všech příjmeních, které lze z informačních systémů k určité osobě zjistit. Možnost vydání tzv. čistého výpisu z Rejstříku trestů osobě, která by měla záznam o odsouzení, sice označil pouze za hypotetickou, ale zcela ji nevyloučil. Ředitel Rejstříku trestů nadále považoval za potřebné řešit tuto problematiku v součinnosti s Ministerstvem spravedlnosti a s Ministerstvem vnitra a doložil, že se v této věci obracel na ředitele odboru dohledu Ministerstva spravedlnosti.

Můj zástupce se na ředitele odboru dohledu Ministerstva spravedlnosti v průběhu roku 2014 několikrát neúspěšně obracel. **Navrhoval, aby bylo na konkrétním příkladu** osoby, která byla odsouzena a ve správním řízení jí byla následně povolena změna příjmení, **prověřeno, zda položky soudem užívané aplikace informačního systému evidence obyvatel obsahují i údaj o příjmení v době narození.** V návaznosti na výsledky tohoto testu by pak byla **upravena Instrukce Ministerstva spravedlnosti**, kterou se vydává vnitřní a kancelářský řád pro okresní, krajské a vrchní soudy, pokud jde o uvádění rodného příjmení v trestních listech fyzických osob.

Protože se můj zástupce ani na opakované výzvy nedočkal reakce, rozhodla jsem se ve smyslu § 20 odst. 2 písm. a) zákona o veřejném ochránci práv vyrozumět ministra spravedlnosti a současně informovat o podstatě problému i ministra vnitra.

Ministr spravedlnosti vyjádřil názor, že vyhledání odsouzené osoby, která si změnila příjmení, a následné testování správnosti údajů by patrně nebylo v souladu se zákonem o ochraně osobních údajů. To však nevyvrací mé přesvědčení, že ministerstvo je podle § 13 zákona o ochraně osobních údajů povinno přijmout taková opatření, aby vydávané výpisy z Rejstříku trestů byly pravdivé, přičemž účinným opatřením může být i testování správnosti údajů na příkladu konkrétní osoby.

Ministr spravedlnosti odmítl i doporučení upravit Instrukci Ministerstva spravedlnosti, kterou se vydává vnitřní a kancelářský řád pro okresní, krajské a vrchní soudy. U českých státních občanů považuje za hlavní kontrolní údaj rodné číslo, kterým je zabezpečeno, že nedojde k záměně osob se změněným příjmením.

Ani v tomto bodě nemohu pokládat odpověď ministra spravedlnosti za uspokojivou. Rodné číslo není neměnnou konstantou a v zákonem stanovených případech je lze změnit (pokud bylo totožné rodné číslo vydáno více osobám, pokud bylo vydáno chybné číslo, při osvojení nebo při změně pohlaví). Odpověď ministra spravedlnosti rovněž postrádá ujištění, že úprava lustračních algoritmů v informačním systému Rejstříku trestů umožňuje kombinovat identifikační údaje o lustrované osobě a ověřit je s tzv. historickými údaji v agendových informačních systémech, z nichž je Rejstřík trestů oprávněn získávat údaje.

Jelikož se mi nepodařilo dosáhnout přijetí dostatečných opatření k nápravě ani poté, kdy jsem vyrozuměla ministra spravedlnosti, informuji Poslaneckou sněmovnu Parlamentu České republiky.

V Brně 22. července 2015

Mgr. Anna Šabatová, Ph.D.
veřejná ochránkyně práv